

1	2	3	4
Оцінка безпеки з використанням нормативних значень фінансових показників	Порівняння показників фінансового стану з нормативними значеннями з метою оцінки стану фінансової безпеки та виявлення негативних тенденцій у діяльності підприємства	Значна складність розрахунку значень фінансових показників та неможливість оцінки якісних чинників	Графова Г.Ф.
Методика комплексної оцінки фінансової безпеки	Визначення рівня безпеки на основі коефіцієнтів: покриття, фінансування, втрати платоспроможності	Для вірогідності результатів оцінки необхідна розробка нормативів за окремими видами діяльності та їх уточнення за основними коефіцієнтами фінансового аналізу	Спіфанов А.О., Пластун О.Л., Домбровський В.С.

Отже, необхідно розробити універсальну методику оцінки фінансово-економічної безпеки підприємств з визначенням критичних значень фінансових коефіцієнтів з урахуванням галузевих особливостей діяльності та забезпеченням безпечного рівня їх платоспроможності.

О.В. Прокопова, канд. екон. наук (ХДУХТ, Харків)

О.О. Горошанська, канд. екон. наук (ХДУХТ, Харків)

МЕТОДИ СТАТИСТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЯВИЩ ТА ПРОЦЕСІВ

Уміння передбачити найбільш ймовірний варіант розвитку ситуації, вчасно відреагувати на можливі зміни, попередити кризові явища виступає ключовим фактором управлінської діяльності, як на рівні окремих підприємств, так і на рівні державного управління. Саме тому питанням розвитку різноманітних методів прогнозування соціально-економічних явищ приділяється значна увага. Різноманітні способи передбачення майбутніх явищ можна поділити на експертні та математичні. Прогнози, які базуються на експертних оцінках не є такими ж точними, як ті, що опираються на кількісні методи. На відміну від суб'єктивних експертних методів, математичні методи є об'єктивними, відкритими і науково обґрунтованими. З розвитком комп'ютерної техніки та програмного забезпечення математичний апарат методів прогнозування все більше ускладнювався, в той же час абсолютно точних методів прогнозування не існує. Розглянемо етапи розвитку методів статистичного прогнозування.

1. «Наївні» моделі прогнозування. Найбільш простим є метод прогнозування, при якому передбачається, що деякий наступний період ряду, що прогнозується, найкраще описує майбутнє цього ряду. Тому в таких моделях прогноз виступає простою функцією від змінної в минулому періоді.

2. Методи, основані на усередненні. Врахувати часовий ряд та наявність у ньому коливань можна за допомогою усереднення або згладжування, зважене усереднення використовується для згладжування. Для врахування тенденцій запропоновано використовувати метод плинної середньої, її зміст полягає в тому, що в моделі обліковується лише найближче минуле і прогноз базується саме на цих показниках. Як тільки нове спостереження стає доступним, воно включається в розрахунок, а найбільш застаріле виключається з розрахунку. Даний метод дозволяє зробити точніший прогноз, ніж попередні, але все одно не є достатньо точним для прийняття адекватних управлінських рішень.

3. Методи експоненціального згладжування. На відміну від розглянутих методів плинних середніх, у методі експоненціального згладжування використовується зважене плинне усереднення всіх даних попередніх спостережень. Даний метод постійно оновлює модель за рахунок найбільш свіжих даних, але враховує і значення старих даних. У згладженому вигляді новий прогноз представляється як зважене середнє останнього спостереження і його прогнозу на цей же період. Ефективність моделі експоненціального згладжування значно залежить від обраного значення коефіцієнта b . Для зменшення вірогідних похибок при застосуванні моделі експоненціального згладжування будуються прогнози при різних значеннях коефіцієнта b і відслідковується значення, при якому точність прогнозування буде найбільшою. Хоча дані моделі достатньо часто використовуються у процесі бізнес-прогнозування, що обумовлено їх простотою та доступністю, але їх використання доцільне лише в нескладних ситуаціях при наявності стабільних показників часового ряду з відносно низькою частотою та динамікою змін.

4. Регресивні методи прогнозування. Одночасно з методами, що основані на згладжуванні часових рядів даних, використовуються алгоритми, що дозволяють спрогнозувати стан залежної змінної в залежності від змін незалежних показників. Методи визначення таких залежностей та прогнозування на їх основі називаються регресивними. Головне завдання методу — це формалізація всіх зовнішніх факторів, від яких може залежати змінна, що досліджується, у числову форму. Модель множинної регресії у загальному випадку описується як функція змінних параметрів з поправкою на компоненту похибки. Передбачається, що всі похибки незалежні і нормально розподілені. Для побудови регресивної моделі необхідно мати базу

спостережень залежних і незалежних змінних у періоді часу. За допомогою таблиці минулих значень спостережень можна підібрати коефіцієнти регресії і таким чином збудувати модель.

Отже, на сьогодні найбільш вірогідним розвитком моделей прогнозування соціально-економічних факторів є використання нейронних мереж. З одного боку вони дозволяють вивчити залежність змінної від великої кількості незалежних факторів і врахувати їх динаміку в процесі прогнозування, з іншого нейромережеві моделі дозволяють врахувати у прогнозі різноманітні сезонні коливання змінної, що досліджується та визначити вплив тренду. На даний час такі мережі успішно використовуються для прогнозування на швидкозмінних фінансових ринках та в корпоративних моделях прогнозування збуту. Очевидно, що наступним кроком має стати їх використання в процесі прогнозування соціально-економічного розвитку явищ та процесів.

О.В. Прокопова, канд. екон. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)

О.Ю. Ляшенко, асист. (ХДУХТ, Харків)

МЕТОДИ СТАТИСТИЧНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

На сучасному етапі економічного розвитку України, що характеризується трансформацією національної економіки, важливе місце посідає створення та функціонування ефективної банківської системи, управління якою передбачає проведення ґрунтовного та всебічного аналізу функціонування та діяльності даного суб'єкта.

За своєю природою банківська система передбачає необхідність проведення операцій, пов'язаних з різного роду ризиками.

Ризики притаманні всім сферам банківської діяльності. Більшість ризиків пов'язана з активними операціями банку, насамперед кредитною та інвестиційною діяльністю. Діяльність щодо залучення коштів на вклади (депозити), на розрахункові та поточні рахунки також пов'язана з багатьма ризиками.

Банківські ризики можна поділити на дві категорії:

- ризики, що піддаються кількісній оцінці;
- ризики, що не піддаються кількісній оцінці.

До банківських ризиків, що піддаються кількісній оцінці, належать функціональні ризики, пов'язані з несприятливими змінами в обсязі, дохідності, вартості і структурі активів та пасивів банку.

До банківських ризиків, що не піддаються кількісній оцінці, належать функціональні ризики, які стосуються процесу створення будь-якого банківського продукту чи послуги та зовнішні ризики.

Кількісний аналіз ризику комерційного банку здійснюється з використанням методу фінансових коефіцієнтів, статистичних та експертних методів.

Метод фінансових коефіцієнтів полягає у розрахунку відносних показників, які характеризують підприємство з огляду на стан його ліквідності, рентабельності і фінансової стійкості, і порівнянні їх із нормативними (критеріальними) значеннями. Не заперечуючи переваг цього методу, все ж слід зазначити, що він не позбавлений певних недоліків. Так, не завжди можна зробити однозначний висновок про те, наскільки кредитоспроможним є позичальник, оскільки значення одних коефіцієнтів відповідають нормативним, а значення інших – ні.

Серед статистичних методів оцінки ризику варто виокремити метод дискримінантного аналізу, який дає змогу розбивати позичальників на класи. Зокрема, за допомогою цього методу можна побудувати класифікаційні моделі для прогнозування результатів кредитної угоди.

Одним із найефективніших статистичних методів оцінки ризиків є метод Монте-Карло. Суть даного методу полягає в моделюванні випадкових процесів із заданими характеристиками.

Статистичні методи оцінки ризику потребують значних масивів даних, яких може просто не бути. Тому через нестачу чи брак інформації здебільшого доводиться застосовувати експертні методи. Суть експертних методів полягає в обробці суджень досвідчених фахівців банківської справи щодо ймовірності виникнення різних значень збитків або тієї чи іншої несприятливої (небажаної) події у процесі банківського кредитування. Одним із наочних прикладів оцінки ризику експертними методами є рейтингові методи оцінки кредитоспроможності позичальника, досить поширені у вітчизняній банківській практиці.

Унаслідок відсутності інформації про ризик явища, його оцінка здійснюється на основі фактичних об'єктивних даних на основі суб'єктивних знань про конкретну ситуацію. Така оцінка ризиків має назву експертних оцінок. Одним із її різновидів є метод Дельфі, особливістю якого є анонімність та керований зворотній зв'язок. Тобто експерти анонімно дають відповіді на питання, а зворотній зв'язок доводить до них узагальнений результат.

Статистичні методи ризиковості дають уявлення про загальні тенденції розвитку та функціонування банківської установи. Проте, вирішення питань про рівень їх адекватності реальній ризиковій діяльності банку, вимагає звернути увагу на те, що: у вітчизняній практиці статистичні прийоми мають обмежене застосування у зв'язку з браком масиву інформації; вимірювання ризиковості за допомогою статистичних показників більш прийнятне для зовнішніх суб'єктів банку – інвесторів, контрагентів, клієнтів, які оцінюють діяльність банку за його фінансовими результатами, а отже, на підставі ретроспективної інформації.